

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНАЖЕРІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Діденко Н.М.,

канд. пед. наук,

викладач циклової комісії Фахового коледжу «Універсум» Київського
університету імені Бориса Грінченка

ВПРАВА 1. Орфографічний практикум з аналізом.

Уставте, де потрібно пропущену букву. Випишіть слова, де спрощення в групах приголосних треба позначити на письмі.

Мес..ник, випус..ний, реміс..ник, невіс..чин, форнос..ний, особистіс..не, влас..не, африка..нський, балас..ний, розтис..нутися, отаман..ський, совіс..ний, товарис..ький, експрес..ний, еквадо..рський, люд..ськість, етнологіч..ний, міжособистіс..ний, с..нара, екіпаж..ний, аген..ство, намі..сник, шіс..надцять, тиж..невий, вис..нути, автор..ство, контрас..ний раді..сний, ненавис..ний, оцас..ливити, бандурис..ці, реміс..ник, автобус..ний, запи..сник, окіс..ний, мас..ний, тос..но, злі..сний, двотиж..невий, улес..ливий, кіс..ці, швидкіс..ний, пес..ливий, студен..ство, аванпос..ний, екс..кюзив, юна..цтво, навми..сне, турис..ський, хворос..няк, аген..ство, австралій..ський, роз..ріджувати, очис..ний, протес..ний, контекс..ний доброчес..ний, учас..ник, пропус...ний, хвас...нути.

Ключ. З перших букв виписаних слів має скластися вислів І.Франка.

ВПРАВА 2. Дослідження-аналіз.

Випишіть словосполучення, у яких дотримано правила чергування у – в.

1) Зустріч у піцерії; 2) замовити каву в бариста; 3) випити молоко уранці; 4) прийшла ввечері; 5) весілля в Києві; 6) розмовляти українською у Відні; 7) залишив у спокої; 8) не розібралася в правилах; 9) забути пальто удома; 10) ненароком вздріти; 11) поспішити у Полтаву; 12) відвідати у вівторок; 13) відпочивав в Уругваї; 14) у нашій школі; 15) вже потрібно прочитати; 16) навчатися у коледжі; 17) прочитати в вікіпедії; 18) знайти в вайбері; 19) запросити в фірму «Імідж»; 20) працювати в Верховній Раді України; 21) прийти у Володимирський собор; 22) вітчим в Одесі; 23) зайти у свій будинок; 24) Іван у вагон; 25) Мирослава в вітальні; 26) Йосип у спортзалі; 27) учні в класі; 28) у Ольги день народження; 29) у нашій школі; 30) зустрінемося в «Форі».

ВПРАВА 3. Дослідження-аналіз.

Запишіть словосполучення, у яких не дотримано правила чергування і – й.

1) любов і ненависть; 2) Петро і Оксана; 3) батьки і діти; 4) і зустрілися вони; 5) весело й цікаво; 6) розмовляти й писати; 7) Оксана й Ярослав; 8) в океані; 9) Ірина й Олексій; 10) ніч і день; 11) Тернопіль й Вінниця; 12) й весело стало; 13) і знову канікули; 14) ти й Якова запросив; 15) по-перше, й Василь це знав; 16) отже, і пішли вони; 17) й Остап зацікавив; 18) й потрібно це знати; 19) мабуть, і я піду в театр; 20) Марія й Микола; 21) й потрібно записати; 22) ранок й день; 23) і підписали; 24) й закінчилися уроки; 25) і ранок, і ніч; 26) гори й озера; 27) ймовірно так; 28) колись й ти напишеш; 29) Леся й Яніна; 30) весело й яскраво.

ВПРАВА 4. Орфографічний практикум.

Випишіть лише слова з апострофом.

Р..епін, св..то, вар..яг, кам..яний різьб..яр, розп..яття, медв..янка, р..яска, арф..яр, Солов..яненко, тьм..яний, ар..єргард, з..явитися, Мін..юст, Св..ятослав, аб..юрація, голуб..ятко, ар..єрцена, невід..ємно, невідв..язний, ател..є, б..язь, кан..йон, мад..яр, яструб..ятко, дит..ясла, О..Коннор, конс..єржка, Д..Артаньян, об..єм, Стеф..юк, камер..юнкер, олів..є, надвечір..я, Амудар..я, львів..янин, рел..єф, монпанс..є, дос..є, млдел..єр, н..юанс, грав..юра, деб..ют, ридик..юль, бракон..єр, він..єтка, пен..юар, Об..ю, Стерв..ятник, транс..європейський, ін..єкція, кабал..єро.

Ключ. З перших букв виписаних слів прочитаєте вислів Лесі Українки.

ВПРАВА 5. Орфографічний практикум.

Запишіть у колонку слова, у яких потрібно писати знак м'якшення.

К..вет, духм..яний, мен..шенький, тіт..чин, Ул..яна, нен..чин, ател..є, п..єдестал, рибал..чин, дзелен..чати, Олен..чин, шіст..десят, стат..тя, піс..ня, куз..ня, чотир..ма, секретар.., т..мяний, ал..янс, лют.., ялин..ці, кос..ба, ал..танка, погод..ся, окрасц.., Луц..к, ослін..чик, сер..йозний, тін.., автомобіл.., вуз..кий, кравець.., абстрактніст.., абсурдніст..ть, тисяч..ник, тис..нява, хабар.., футляр..чик, сер..віс, поклич..мо, сип..те, камін..чик, семимісяч..ний, самоуч..ка, пропліс..нявіти.

Ключ: підкресліть у виписаних словах першу букву; із позначених букв має вийти назва соціально-побутової драми, а за визначенням самого автора «опери малоросійської у двох діях».

ВПРАВА 6. Дослідження-аналіз.

Випишіть у дві колонки слова зі вставленими в префікси: 1) буквою з; 2) буквою с.

..хил,..зшиток, ..писування, ро..поділ, ..палах, ..хвильовано, ..пам, ..твердження, ..тлітити, р..зліт, ро..кошувати, ро..квіт, ..черпнув, ..цілення, ро..пір, р..зклад,

..пуск, ..палахнути, ..пазм, ..клеп, ..повіщено, ..тискач, ..тиха, бе..слідно, ро..пущений, ..блід, ..береже, р..зкіш, ро..гардіяш, ..клеїв, ..тягнуті, ..кат, ..клеїти.

Ключ. З останніх букв повинен скластися початок вислову Г.Сковороди: «...*то, на мою думку, ти щасливий*».

ВПРАВА 7. Дослідження-спостереження.

Випишіть слова, у яких може відбуватися чергування приголосних під час словозміни чи словотворення

Радити, рахувати, мережити, очистити, червоний, друг, графити, плескати, бачити, мотати, складати, комиш, верба, палац, смолоскип, пісня, орбіта, косити, пошукати, юнак, щедрівка, замша, вузький, зловити, безпека, шкідливий, вогнище, перемога, засолити, низький.

ВПРАВА 8. Дослідження-аналіз.

Випишіть слова, у яких порушено правила переносу.

Рад-жу, над-звичай-ний, під-живити, сон-ця, бать-ка, олі-я, знан-ня, щоденник, закон-ний, узлісс-я, малов-ідомий, низькор-ослий, икат-и, йо-рж, йод-ний, низь-ко, най-кращий, весе-ло, сльо-за, шпуль-овий, урод-женка, кіль-це, а-бетка, єднанн-я, і-рис, сті-йкий, тінь-овий, и-рій, на-дзвичайний, уубоз-тво, Дніп-ро, У-країна, мрі-я, уще-рб, доз-рівати, розп-равив, иканн-я, йодоф-ормний, під-казка, ки-янин, пе-реказати, перед-день, най-веселіший, пе-редгроззя, суспільс-тво.

Ключ. З перших букв виписаних слів повинно скластися початок вислову А.Ковалю: « ... дарує її».

ВПРАВА 9. Орфографічний практикум з елементами міркування.

Вставте в загальних іншомовних назвах пропущені букви **и** або **і**. Випишіть слова з буквою **и**.

Аж..отаж, п..лот, г..попотам, пац..єнт, мак..яж, соц..аліст, с..мулянт, г..рлянда, експед..тор, р..нопластика, генет..ка, мат..ола, інд..катор, йод..ди, ж..рандоль, конф..денційність, ас..міляція, д..відент, акс..ома, ауд..тор, ініц..атива, мак..яж, нумізмат..ка.

Ключ. З перших букв виписаних слів складіть ім'я та прізвище представника постмодернізму.

ВПРАВА 10. Орфографічний практикум з елементами міркування.

Виберіть з дужок велику чи малу літеру у власних назвах. Випишіть ті, які потрібно писати з великої літери.

Ущелина В(в)ердон, Г(г)ордіїв вузол, Б(б)алканський півострів, Ш(ш)евченківський стиль, Г(г)айморова порожнина, острови С(с)вятої Т(т)рійці, О(о)ттава в Канаді, П(п)'ятикнижжя Мойсея, А(а)цтеки в М(м)ексиці, мережа «Ф(ф)ейсбук», П(п)резидент України, Д(д)онжуан, видавництво «Н(н)аукова думка», екскурсійний маршрут «С(с)тежками Ч(ч)ернігівщини», С(с)уд США, А(а)нтанта, К(к)иївський університет імені Бориса Грінченка, П(п)івденний захід, стиль Б(б)ароко, Т(т)рипідська культура, Д(д)оба Ф(ф)еодалізму, С(с)анітарний день, Л(л)іберальна партія, Б(б)ог Т(т)оргівлі, У(у)країнська лютеранська церква, майдан Н(н)езалежності, С(с)вятвечір, інноваційний комплекс «Р(р)озвиток», ріка І(і)ченька, імідж І(і)нституту мовознавства ім. О.О.Потебні, І(і)талієць Леонардо да Вінчі, П(п)риміський вокзал, П(п)илипівка, М(м)итрополит Вінницький, Д(д)овженківські фільми, образ П(п)ресвятої Б(б)огородиці, Б(б)ог С(с)ин, український порт О(о)львія, лист у В(в)ерховний С(с)уд, Іванова медаль «З(з)а військову службу», Р(р)іздва та В(в)еликдень, храм Х(х)риста С(с)пасителя, Л(л)ітургія в церкві, Р(р)ада Європи, сни Я(я)рослава М(м)удрого, Б(б)агата кутя, Р(р)ектор університету, Ю(ю)дині срібняки, адміністрація П(п)рилуцької міської ради, М(м)іністерство оборони України, Я(я)блунівська школа, порода собаки С(с)енбернар, Н(н)орд-О(о)ст

Ключ. З других букв має скластися початок вислову Богдана-Ігоря Антонича : «... любов».

ВПРАВА 11. Дослідження-пошук з елементами аналізу.

Доберіть антоніми до поданих слів.

Експорт, поневолення, відносний, однаково, старт, об'єднаний, егоїзм, відступ, абстрагування, ненавидіти, безлюдний, дисиміляція, спекота, синтез, ледачий, далекий, імпорт, прогресувати, абстрактний, дійсний, невагомість.

Ключ. З перших букв дібраних антонімів має скластися ім'я, прізвище автора та назва історичного твору.

ВПРАВА 12. Дослідження-класифікація з елементами роздуму.

Запишіть іменники у дві колонки: 1) назви чітко окреслених предметів і понять; 2) назви нечітко окреслених предметів і понять. Поясніть значення слова «ічиги», у якому пригодницькому творі використано? Назвіть автора твору, організатором якого літературного угруповання був?

Щедрівка, абрикос, дитина, учитель, шофер, автобус, цвях, екран, оренда, прогрес, облога, тріумф, радість, імідж, боротьба, відро, слива, обурення, електропраска, наречена, апельсин, сертифікат, дружба, літування, ягідник, жовтизна, икання, тиша, турнір, явка, вентиль, інженер, тополя, ічиги.

Ключ. З перших букв має скластися вислів Богдана Ступки.

ВПРАВА 13. Дослідження-класифікація.

Запишіть іменники у дві колонки: 1) назви неістот; 2) назви істот

Море, Україна, мавка, Олеся, водяник, загін, икавка, коледж, абітурієнт, покійник, абажур, цирк, оса, чорт, учитель, туз, токар, екран, ідол, відьма.

Ключ. З перших букв складіть вислів В.Сухомлинського

ВПРАВА 14. Дослідження-класифікація.

Випишіть лише іменники : 1) чоловічого роду; 2) жіночого роду.

Таксі, Токіо, сирота, канікули, рукопис, верф, івасі, туш (фарба), Огайо (штат), майстро, парфуми, купе, нероба, академік, нежить, Ай-Петрі, лоша, вікно, Чернівці, майбутнє, іжа, тюль, ирій, кабукі, заповоч, штани, мігрень, пальто, урду, аерозоль, цунамі, цуцєня, рева, шахи, минуле, плече.

Ключ. З перших букв виписаних слів складіть назву стильової течії в українській літературі 20 р. ХХ ст.

ВПРАВА 15. Дослідження-класифікація.

Випишіть підряд у колонку словосполучення в такій послідовності: 1) з якісними прикметниками; 2) з відносними; 3) з присвійними.

Олин зошит, зарічний лиман, білий плінтус, дзвінкий храп, літрова пляшка, світовий простір, шкільне свято, глиняний посуд, університетський коледж, сусідові двері, японське хоку, Іванів журнал, вовчий хребець, директорів посередник, батькові руки, рішучий командир, розумна дівчина, чорний острів, великий вуж, приватне ательє, англійський акцент, солов'їний спів, бабусине серце, Маріїне резюме, соколинний зір, хоробрий воїн, холодне жабеня, сірий віл, широка авеню, скляний кухоль, науковий дискурс, круглий жолоб, малинове пальто, кислий чорнослив, Оксанин палац, кам'яна статуя, материні очі.

Ключ. З останніх букв має скластися закінчення вислову французького просвітителя В. Сухомлинського: «..що пережило турботи про долю іншої людини».

ВПРАВА 16. Орфографічний практикум з елементами міркування.

Запишіть прикметники на -н-, у які вставите букву и. Поясніть відмінність у закінченнях прикметників.

Досвітн..й, дорожж..й, подружн..й, будн..й, дружн..й (колективний), заробітн..й, зворотн..й, могутн..й, недільн..й, прийдешн..й, природн..й, попутн..й, рідн..й,

вигідн..й, торішн..й, дочірн..й, порожн..й, небесн..й, суботн..й, кутн..й, городн..й, медійн..й, інтернетн..й, книжн..й, вічірн..й, тотожн..й.

ВПРАВА 17. Дослідження-розпізнавання з елементами міркування.

Випишіть прикметники, які можуть утворювати ступені порівняння.

Червоний, античний, минулий, київський, активний, яскравий, шкільний, осінній, залізний, ультракороткий, презлий, лисий, гнідий, кривий, білосніжний, упевнений, вразливий, веселий, німий, німецький, архіважливий, літній, лісовий, літровий, гетьманський, вороний, білявий, сіруватий, крижаний, ясний, зелененький, гіркий, поганий, гнучкий, хатній, живий, скляний, приміський, ніжний, дзвінкий, малиновий, шоколадний, смачний, учнівський, червоногарячий, теплолюбний, старезний.

Ключ. З других букв виписаних слів складіть стильову течію модернізму .

ВПРАВА 18. Орфографічний практикум з усним обґрунтуванням.

Виправте помилки в написанні складних прикметників.

Золотогарячий, воєностратегічний, кисло-солоний, глухо-німий, чітко-окреслений, південно-східний, івано-франківський, багатоканальний, мовно-літературний, абсолютно правильний, радіофізичний, темно-рожевий, суспільно корисний, різко окреслений, механіко-математичний, кальцієвмісний, угро-фінський, навчально-виховний, сліпучо-білий, червоно-зелено-синій, південно-український, суспільно-необхідний, сировковбасний, професійно орієнтований, східно-слов'янський, малочутливий.

ВПРАВА 19. Дослідження-розпізнавання.

Визначте частини мови. Випишіть ті, які не є числівниками.

Четвертий, трійко, кільканадцять, обидва, дводенний, розполовинити, тисяча, ар, мільйонний, двісті, артикль, фут, три, ера, єдиний, раз, інкасатор, двадцять восьмий, яр, літочислення, іод, сорок, столітровий, одиниця, вісімка, аерометр, половина, іди (дні свята на честь Юпітера), сотня, нульвий, ярус, сімдесят три, обидві, четверо, багато, кількадесят, сотий, кілька.

Ключ. З перших букв виписаних слів складіть жанр та назву твору за поданою цитатою одного з персонажів твору: «...зелена одіж на ній просвічується де-не-де крізь плац золотого волосся, що вкриває всю її невеличку постать...».

ВПРАВА 20. Дослідження-моделювання. «Фразеологічний цифровий калейдоскоп»

Відновіть фразеологізми, установивши з довідки потрібні за змістом числівники. Поясніть значення відновлених фразеологізмів. Визначте розряд за значенням та будовою у числівниках.

... вал; ... зайцями ганяти; як ... колесо до воза; з ... рук; .. вогнів; ... скрипка; ... сторони ... медалі; мати ... ліві руки; за ... кроки; ... кістки та шкура; раз, .. і в дамка;, ... руками хапатися; ... чоботи на ... ногу; скорчитися ... погібелі; у ... шії; у чотири ока; ні ... ні в ...; ... колона; ... смертних гріхів; ... вода на киселі, всипати ... число,

Довідка: по перше, десята, однієї, сім, в три, два, на одну, обома, дев'ятий, за двома, п'яте, п'ятих, , між двох, перша, дві, за два, дві, одні ,два, три, п'ять, десять, п'ята.